

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De Testamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus. Pars II. De Hærede, & Hæreditate. Pars III. De Legitima Trebellianica, & aliis Detractionibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. XIX. Romana legatorum. An legatum relictum consanguineo, cum assertione, quod fieret ex charitate, dicatur pium, adeo ut debeatur ex minus solemnibus dispositione; Et quid ubi Ecclesia, vel pia ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74043](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74043)

commodo per alium expleri potest, tunc enim incumbet solum hæredi faciendi celebrare missas, vel aliud opus à moriente volitum adimplendi; Hæc autem suspicio in præsentem omnino cessabat ex facti qualitate.

ROMANA LEGATORVM

PRO

CLERIA TORSELLINA

CUM

SOCIETATE SANCTISSIMÆ TRINITATIS
PEREGRINORVM.

Causa disputata coram Prælato deputato per Protectorem & resoluta pro Cleria.

An legatum relictum consanguineo, cum assertione, quod fieret ex charitate, dicatur pium, aded ut debeatur ex minus solemnè dispositione; Et quid ubi Ecclesia, vel pia causa est hæres universalis, an teneatur ad legata prophana relictæ in testamento minus solemnè; Et in incidenter, an secundum legatum censetur cumulativum, vel adeptivum cum primo.

- 1 *Acti series.*
- 2 *An secundum legatum censetur cumulativum, vel adeptivum remissivè.*
- 3 *Legatum factum consanguineo est prophanum, etiamsi dicatur fieri ex pietate.*
- 4 *Verbum charitas quid significet.*
- 5 *Dedistinctione duplicis cause piæ.*
- 6 *De interpretatione dicti verbi, de quoniam. 4.*
- 7 *De tractantibus questionem, de qua n. 3.*
- 8 *Et quando propriè dicatur dispositio prophana, vel pia.*
- 9 *Elemosyna est danda potius conjunctis, quam extraneis, & quod secus facientes malè agunt.*
- 10 *De circumstantiis ob quas in legatario intret ratio pietatis.*
- 11 *Quod ista sit questio facti ex istius qualitate decidenda.*
- 12 *An, & quando testamentum ad piæ causæ suffragetur etiam quoad prophanas dispositiones.*
- 13 *Attenditur bona fides, ac sinceritas actus.*
- 14 *De circumstantiis attendendis pro bona, vel mala fide regulanda.*

D I S C. XIX.

CAmillus Pignanellus, (qui juxta frequentem humanam stultitiam, à Salomone exegeratam, cum magna parsimonia, propriæ animæ nil concedendo, magnum assem comparaverat), testamentum, & primos

codicillos fecit, quos Confessario tradidit exhibendos post ejus mortem, istaque sequuta, alii posteriores codicilli à se scripti, & subscripti, ac sigillis muniti, in proprio scrinio reperti sunt; Quibus omnibus publicatis, compertum est, quod heredem instituebat in testamento Societatem sanctissimæ Trinitatis peregrinorum, & convalescentium, in primis autem codicillis, inter alia legata relinquebat Cleriæ consobrinæ ex charitate scuta bis mille, in postremis verò relinquebat eidem ex eadem causa charitatis, scuta mille, ea conditione adjuncta, ut hoc legatum relictum censeretur pro omni, & toto eo, quod ab ejus hereditate prætereunda posset; Hinc proinde orta est controversia inter heredem, & legatariam coram Judice per dictæ societatis Protectorem deputato, qui ad legatarie favorem pro utriusque legati assequutione pronuntiavit, idemque puto, quod gestum sit per judicem appellationis, unde propterea Societas acquievit.

In disputationibus autem, coram uno, vel altero Judice habitis, (in quibus pro legataria scribebam), duo erant controversiæ puncti; Primò scilicet super dictorum legatorum debito in genere, cum Societas hæres utrumque negaret, ex eo quod codicilli in quibus continebantur, essent informes, ac non haberent solemnitates, quæ in prophanis dispositionibus necessaria sunt; Et secundo, posito quod dicti codicilli essent validi, & obligatorii, an deberetur utrumque legatum, vel potius secundum scutorum mille tantum, & sic an istud esset adeptivum, vel cumulativum primi.

De hoc secundo habetur actum in sua particulari materia *sub tit. de Legatis*, ubi pluries agitur, an, & quando secundum legatum ad favorem ejusdem personæ, sit cumulativum, vel adeptivum.

Quatenus verò pertinet ad primum, ille in duas inspectiones subdistinguebatur; Primò scilicet, an ista legata dicenda essent pia, aded ut in eis, non obtaret defectus solemnitatum, sed intraret dispositio *texti in cap. relatum de testamentis*; Et secundo, an posito quod jure prophanæ dispositionis regulanda essent, adhuc tamen illa solvi deberent per heredem, quæ est causa pia, cum qua solemnitates juris positivi non attenduntur, unde propterea dispositio *dicti texti in cap. relatum*, tam activè, quam passivè, locum habere deberet.

Quoad primum; Scribentes pro hærede deducebant eandem conclusionem in sinuatam *disc. præced.* cum ibi allegatis, ad probandum quod ubi agitur de dispositione facta ad favorem sanguine conjuncti, illa potius referenda sit ad causam naturalem conjunctionis sanguinis, quam ad aliam pietatis, ideoque non pia, sed prophana dispositio censenda sit, quamvis amore Dei, seu pro salute animæ, fieri dicatur.

Clarius verò in hac facti specie, in qua, dicta pietatis, vel religionis causa non exprimitur erga Deum, vel animam propriam, sed adhibetur solum terminus, seu vocabulum *charitatis*, quod est æquivo-cum, & aptum convenire etiam causæ naturali, cum verbum *charitas* congruere etiam valeat dilectioni humanæ, quæ erga conjunctos, vel amicos, ac benevolos habeatur; Ideoque duplex piæ causæ species in jure consideratur; Una quæ respicit amorem Dei, ac salutem animæ; Et altera, quæ dicitur pia legaliter, non autem spiritualiter ad certos effectus, non autem ad istum, ut exemplificari solet in legato libertatis, ex deductis *decis. 74. num. 10. & seq. & num. 21. cum seq. par. 2. divers. ubi concordan.*

Quod bene comprobari dicebant ex eo, quod in aliquibus legatis factis amicis, & famulis non indigenti-

De LUCA
de
testamentis
et
cvi

6 digentibus, etiam de summis notabilibus, idem charitatis terminus, seu vocabulum adhibetur, unde propterea constat, quod esset consuetudo loquendi testatoris, ita explicandi amorem, ac benevolentiam sub hoc vocabulo charitatis.

His tamen non obstantibus, contrarium dicebam probabilius (etiam in sensu veritatis per Judicem quoque agnita); In hac etenim quaestione in qua nostri majores se involvisse videntur, ut patet ex al-
7 latis per *Magdalen. de n. test. par. 2. cap. 2. num. 37. cum seq. Surd. de adm. tit. 8. priv. l. 1. Franch. decis. 565. ubi adden. Marcian. jun. resp. 3. part. 1. Rub. de testam. cap. 73.* apud quos ceteri; Vera, & germana distinctio videtur, quod; Aut nulla legandi causa expressa est, sed ex legatarii paupertate cadere valeat dubitatio, an magis ex motivo sanguinis, quam ex illa pietatis, legatum factum sit, & tunc in dubio, potius causae naturali sanguinis, quam alteri pietatis, dispositio referri debeat.

Aut expressum est motivum pietatis, illud autem qualitate legatarii incongruum sit, quia nempe sit bene provisus, & tunc verius est, ut ille dicatur color quaesitus, ut pluries expertus sum, quod ex affectata cautela Notariorum, vel partium citra intentionem testantis id adjici solitum sit; Aut demum, attenda qualitate personae, congruat pietatis motivum, quia nempe conjunctus dici mereatur pauper, cui charitatis, ac pietatis terminus recte conveniat, & tunc testatore istud motivum expli-
9 cante, nulla subesse videtur congrua ratio, cur ipsius testatoris expressioni deferendum non sit.

Elemosyna siquidem, juxta bene ordinatam
9 charitatem, magis distribuenda est conjunctis, ac proximis, quam extraneis, ex iis, quae ceteris relatis deducuntur per *Franch. decis. 190.* ibique *Add. & plenè per Rub. de testamen. cap. 73. numer. 72. & seq. & num. 87. & seq.* ubi plura de more colligit (magnam ostendendo lecturam), contra eos qui habentes pauperes conjunctos, istis neglectis, Ecclesiae, vel
10 pia causa relinquant.

Hinc proinde, cum in hac facti specie ageretur
10 denobili matrona, vidua, & senex, aliquibus infirmitatibus subjecta, de fortunae bonis parum provisus, atque numerosa familia gravata, utique attenda ejus conditione, pauper dici poterat, atque hujusmodi legata in summa scutorum trium mille, habita proportione ad hereditatem dictae pie Societati relicta, quam supponebatur esse valoris circiter 8000. importabant quamdam modicam elemosynam, factam ex illa saltem morali obligatione, quae late ceteris relatis exagatur per *Rub. ubi supra*; Et pro-
11 pterea ista videtur quaestio potius facti, quam juris pro facti qualitate prudenti arbitrio decidenda.

Ex his autem, inanis remanebat altera inspectio, an dicti codicilli non solemnes, suffragarentur pro hujusmodi legatis nec ne, quoniam posita pietate dispositionis, ita cessabat quaestio in radice; Verum ubi de illa agendum esset, an scilicet testamentum ad
12 pias causas, valeat etiam quoad dispositiones prophanas; Deducebam eadem quae habentur supra
12 *disc. 12.* & in aliis, quod scilicet difficultas cadere posset, quando in testamento, vel alia ultima voluntate imperfecta, adesset solum quaedam mixtura accidentalitatis, vel accessoria causae pie, puta legatorum, adeo ut id quod ad causas prophanas dispositum est, atque ex hoc defectu indebitum remaneat, cedat comodo legitimi heredis, & tunc intrare potest opinio dividens dispositiones, substinendo scilicet piam, & reprobando prophanam; Sed ubi ipsa pia causa instituta est haeres, unde propterea id quod legatariis tolleretur, ipsi pie causa accresceret, tunc ex regu-

la, quod quisque juris &c. & ex altera ratione *d. disc. 12.* & in aliis pluries insinuata, quod Ecclesia, & pia causa generaliter juris positivi solemnitate negligere debet, ac potest, solumque procedendum est cum veritate naturali, justum, ac rationabile non est, ut disponentis voluntatem scindat, atque obtineat ea bona quae scit, quod defunctus, non sibi, sed alteri relinquere voluit.

Potissimum ubi (ut in hac facti specie), dispositio
13 bonam fidem, ac sinceritatem praefereat, omnemque tollat machinationis suspicionem, quod scilicet affectate, causa pia, vel Ecclesia haeres instituta esset cum minori emolumento, ut ita majus esse valeat illud eorum, pro quibus dispositiones cantant, adeo ut, non improbabiler de sincera, & perfecta defuncti voluntate dubitari valeat, pro facti qualitate, ut in praecedentibus advertitur.

Ista verò suspicio in hac facti specie cadere non poterat, stante modicitate legati comparative ad hereditatem; Ut enim advertitur infra in *Avenionen. disc. 39* ac etiam in *Romana de Martinis disc. 33.*
14 Verisimile, vel inverisimile, five magnum, vel respectivè modicum interesse, in hac materia totum regulat; Si enim aliqua machinatio in hoc fieri debuisset ex parte etiam legatariorum, utique, vel tota hereditatem, vel saltem longè majorè summam pro se captare studisset; Ac ulterius omnis suspicio penitus aberat ex qualitate istius mulieris, quodque non agebatur de testamento, vel codicillis conditis aliena manu per graviter infirmum, quo casu hujusmodi suspensiones, vel quaestiones intrant, sed omnia confecta erant per ipsum testatorem, manu propria accuratè, ac in statu valetudinis, ideoque de naturali veritate, ac sinceritate actus non erat dubitandum.

ROMANA

TESTAMENTI

ET

CODICILLORUM

INTER

MONASTERIA CONVERTITARUM,

ET

PUELLARUM MENDICANTIUM.

Discursus in congressu pro veritate.

An hereditas directè in testamento relicta Ecclesiae, vel pie causa, revocari, seu adimi valeat per codicillos favore alterius pie causa; Et incidenter, an pia causa detrahat trebellianicam contra aliam piam causam?

S U M M A R I U M.

1 **F**acti series.
2 Hereditas codicillis dari, & adimi non potest.
3

3 Etiam